

ЯДЕРНІЙ ЗБРОЇ – НІ

(29.08 – Міжнародний день дій проти ядерних випробувань)

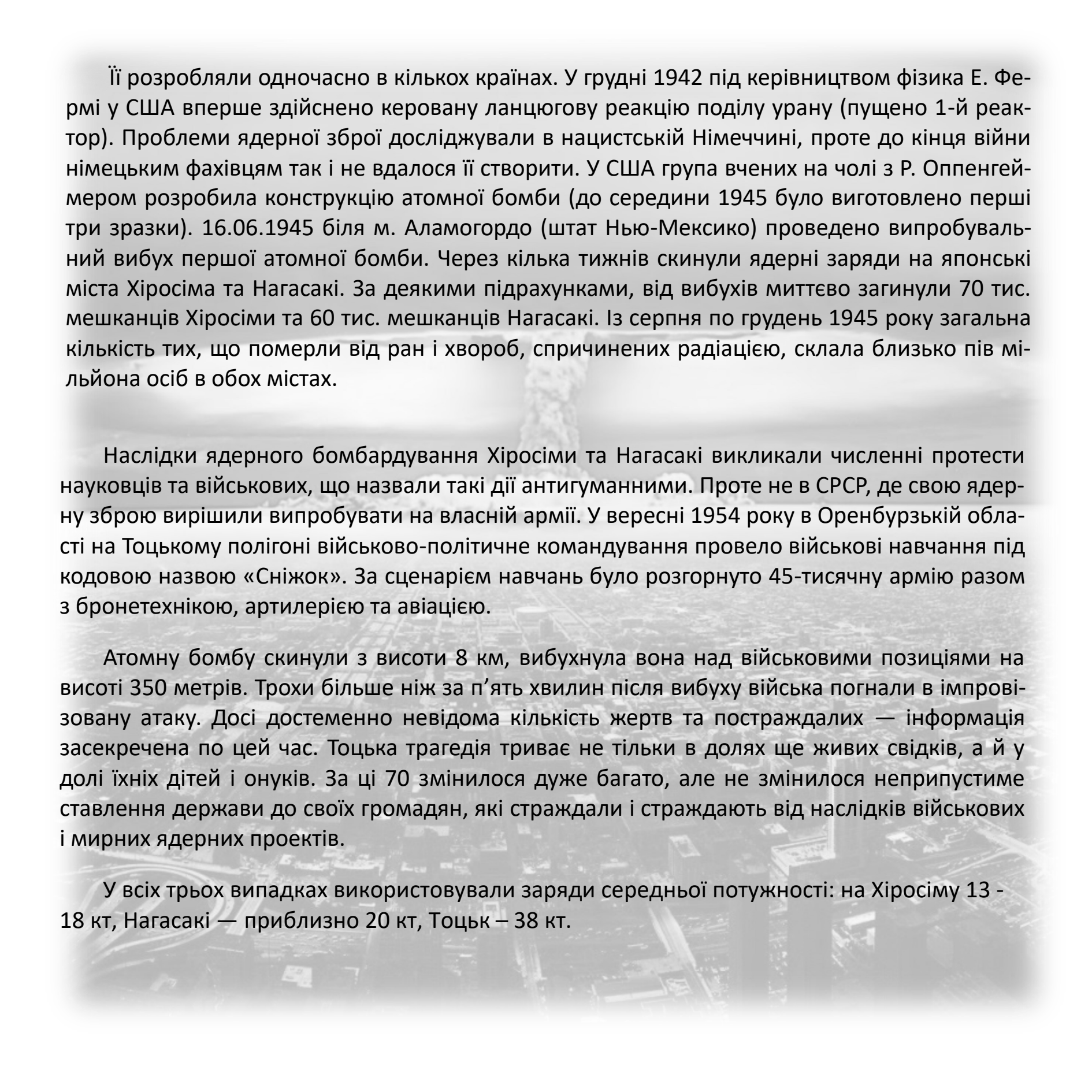

Ядерна зброя – найбільш руйнівний та смертоносний винахід людства. Саме ця зброя стає аргументом для стримування світових воєн протягом останніх семи десятиріч. Адже у ядерній війні переможців немає – всі сторони конфлікту зникнуть з лиця Землі, або зазнають масштабних втрат.

Ядерну зброю створено внаслідок досягнень ядерної фізики, що дало змогу наприкінці 1930-х дійти висновку про можливість ланцюгової реакції поділу урану, яку супроводжує вивільнення величезної кількості енергії.

Від 1943 науковими роботами з ядерної проблематики керував І. Курчатов (створення ядерних і термоядерних бомб). Перше випробування радянської ядерної бомби проведено в серпні 1949, термоядерної – 1953. Одним із головних творців водневої бомби (термоядерної) був А. Сахаров. З використанням реакції синтезу ядер легких елементів і створенням термоядерних зарядів для підвищення потужності вибуху атомну і термоядерну зброю почали називати ядерною зброєю.

Її розробляли одночасно в кількох країнах. У грудні 1942 під керівництвом фізика Е. Фермі у США вперше здійснено керовану ланцюгову реакцію поділу урану (пущено 1-й реактор). Проблеми ядерної зброї досліджували в нацистській Німеччині, проте до кінця війни німецьким фахівцям так і не вдалося її створити. У США група вчених на чолі з Р. Опенгеймером розробила конструкцію атомної бомби (до середини 1945 було виготовлено перші три зразки). 16.06.1945 біля м. Аламогордо (штат Нью-Мексико) проведено випробувальний вибух першої атомної бомби. Через кілька тижнів скинули ядерні заряди на японські міста Хіросіма та Нагасакі. За деякими підрахунками, від вибухів миттєво загинули 70 тис. мешканців Хіросіми та 60 тис. мешканців Нагасакі. Із серпня по грудень 1945 року загальна кількість тих, що померли від ран і хвороб, спричинених радіацією, склала близько пів мільйона осіб в обох містах.

Наслідки ядерного бомбардування Хіросіми та Нагасакі викликали численні протести науковців та військових, що назвали такі дії антигуманними. Проте не в СРСР, де свою ядерну зброю вирішили випробувати на власній армії. У вересні 1954 року в Оренбурзькій області на Тоцькому полігоні військово-політичне командування провело військові навчання під кодовою назвою «Сніжок». За сценарієм навчань було розгорнуто 45-тисячну армію разом з бронетехнікою, артилерією та авіацією.

Атомну бомбу скинули з висоти 8 км, вибухнула вона над військовими позиціями на висоті 350 метрів. Трохи більше ніж за п'ять хвилин після вибуху війська погнали в імprovізовану атаку. Досі достеменно невідома кількість жертв та постраждалих — інформація засекречена по цей час. Тоцька трагедія триває не тільки в долях ще живих свідків, а й у долі їхніх дітей і онуків. За ці 70 змінилося дуже багато, але не змінилося неприпустиме ставлення держави до своїх громадян, які страждали і страждають від наслідків військових і мирних ядерних проектів.

У всіх трьох випадках використовували заряди середньої потужності: на Хіросіму 13 - 18 кт, Нагасакі — приблизно 20 кт, Тоцьк — 38 кт.

Хіросіма та Нагасакі після ядерного вибуху

Воронка від вибуху на Тоцькому полігоні

У світі існує 195 країн, та ядерною зброєю володіють менше 5% з них. Ці країни неофіційно прийнято називати «ядерним клубом». Туди входять: США, росія, Велика Британія, Франція, КНР, Індія, Пакистан, КНДР та Ізраїль. Головними власниками ядерної зброї в сучасному світі є російська федерація та США. Ядерні арсенали інших країн порівняно невеликі, проте і для них ядерна зброя є істотним чинником у світовій політиці. Водночас загальна кількість одиниць ядерної зброї у світі поступово скорочується. На початок 2020 дев'ять ядерних держав (США, російська федерація, Велика Британія, Франція, Китай, Індія, Пакистан, Ізраїль і Північна Корея) разом мали 13 400 одиниць ядерного озброєння (на початок 2019 – 13 865 од.).

Три незалежні держави – Україна, Білорусь і Казахстан в 1993 – 1994 добровільно відмовилися від ядерних арсеналів, які їм залишилися у спадок від СРСР. На той час на території України було 220 носіїв стратегічної ядерної зброї (176 шахтних пускових установок і 44 важких стратегічних бомбардувальника) та близько 1 500 боеголовок і вона була третьою за ядерним потенціалом країною у світі.

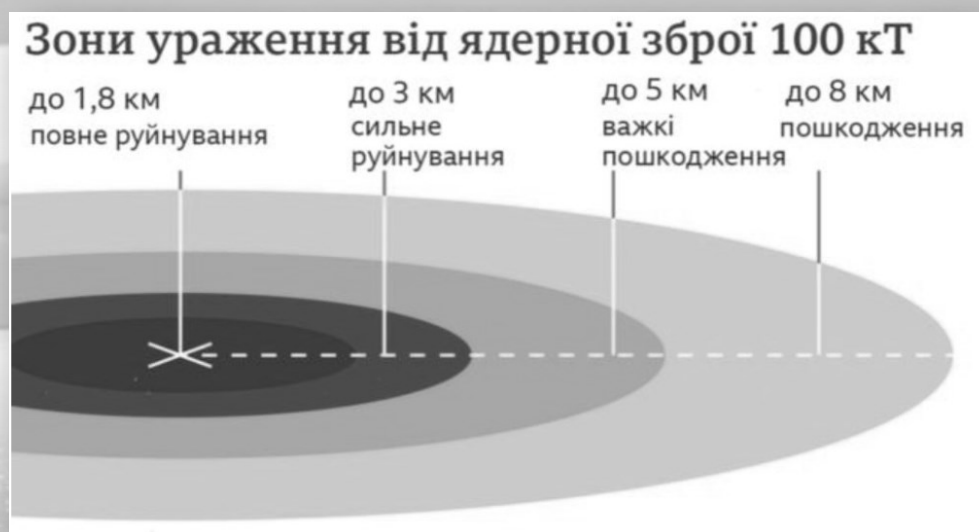

Розібрані ракети з ядерними боеголовками, які СРСР ліквідували у 1988 році

Створення ядерної зброї та засобів її доставки (носіїв) стало рушієм докорінних змін у військовій справі, вирішально вплинуло на розвиток воєнного мистецтва після Другої світової війни.

Врятуватись від ядерного вибуху можливо, але це дуже важко. Наслідки ядерного удару залежать від низки факторів: потужності боеголовки, висоти, на якій активовано заряд, та характеру місцевості.

Ядерний вибух завдає шкоди в декілька етапів – це безпосередньо сам вибух, вибухова хвиля, радіаційне забруднення та подальші радіоактивні опади.

Доцільність ядерної зброї є складним питанням з моральної, політичної та військової точок зору. З одного боку, вона може розглядатися як стримуючий фактор, що запобігає великим війнам між ядерними державами. З іншого боку, її використання призведе до катастрофічних наслідків для людства та навколишнього середовища.

ДОБІРКА ПОСИЛАНЬ

<https://www.ndekcmvs.cn.ua/novyny/yaderna-nebezpeka-shho-potribno-znaty-shhob-vryatuvatysya/> Ядерна небезпека: що потрібно знати

<https://www.unian.ua/war/yaderna-viyna-yakimi-budut-naslidki-protistoyannya-z-rf-nazvano-tri-scenariji-12364875.html> Якою буде ядерна війна з РФ: експерти описали три можливих сценарії - аж до вічної зими

<https://www.youtube.com/watch?v=rSbpzwIJn40> Ядерна зброя України. Скільки її було і чому віддали?

<https://www.youtube.com/watch?v=xm0TMqHGR9I> Нові ядерні ракети України - що потрібно на їх створення і скільки часу на це знадобиться?

<https://www.youtube.com/watch?v=Jjml-q8erQ0> Ядерні титани: прихована історія найстрашніших бомб

<https://www.youtube.com/watch?v=6wt-waQVXvE&t=1s> США показали ядерний вибух зблизька

<https://www.youtube.com/watch?v=k8WOYUiawkg> The Dangers of Nuclear Weapons

<https://armyinform.com.ua/2022/10/06/informacijna-pamyatka-shho-robyty-u-razi-yadernogo-vybuhu/> Інформаційна пам'ятка «Що робити у разі ядерного вибуху?»

<https://life.pravda.com.ua/society/2024/11/22/250628/> На випадок загрози ядерного вибуху: що треба знати, аби врятуватися